

קול צופיד

מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרָה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מֵרַדְכִי אֱלִיהוֹ זְצוּק"ל

בלק - תשס"ב - מאת מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרָה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי זְצוּק"ל

השיעור לעילוי נשמת :

מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרָה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי זְצוּק"ל

פרשת השבוע : בלק

**השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשס"ב.
מהלכות שבת**

"הן עם כלביא יקום"

בפרשה נאמר "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה" (במדבר, כג, כד). אומר רש"י (שם): "כשהן עומדין משינתן שחרית הן מתגברין כלביא וכארי לחטוף את המצוות, ללבוש טלית, לקרא את שמע ולהניח תפילין" (עין שו"ע או"ח סי' א'): "יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו שיהא הוא מעורר השחר".

וכתוב: כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו (ברכות י"ד). וא"כ רש"י היה צריך לכתוב בתחילה "להניח תפילין ואח"כ לקרא את שמע"?

יש מפרשים שכוונת רש"י היא על קריאת שמע שקודם "הודו", ואח"כ להניח תפילין.

אבל לפי האר"י: גם קריאת שמע שקודם "הודו" צריכה להיות עם תפילין. כנראה שכשהיו קמים בבוקר היו מיד אומרים "שמע ישראל" וכו' בכדי לקבל עליהם עול מלכות שמים (ועיין באר בשדה"י מה שכתב על זה).

לאחר מכן כותב רש"י (שם, ד"ה לא ישכב): "לא ישכב בלילה על מיטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו, כיצד? קורא את שמע על מיטתו ומפקיד רוחו ביד המקום, בא מחנה וגייס להזיקם הקב"ה שומרים ונלחם מלחמותם ומפילם חללים".

ובתרגום כתוב: "הא עמא כלית שרי וכאריה יתנטל לא ישרי בארעיה עד דיקטול קטל ונכסי עממיא יירת". כלומר, עם ישראל לא ישכון בארצו עד שילחם ויכבוש את הארץ, ולא עוד אלא יקח את נכסי העמים היושבים בארץ, כי כל אר"י שייכת לעם ישראל, גם מה שבנו הגויים או נטעו עצים, הכל נבנה ונטע על אדמת ישראל, וזה שידך לנו.

מברכיך ברוך ואורריך ארור

כתוב: "כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו מברכיך ברוך ואורריך ארור" (כד, ט"ו).

בלק כועס על בלעם "לקוב אויבי קראתיך והנה ברכת ברכך זה שלש פעמים". על מה הוא כועס?

הפשט הוא, כיון שגם בפעם השלישית בלעם מברך את ישראל, ובלק שכר אותו על מנת שיקללם ולא עשה זאת, על כן כעס ואמר לו "ועתה ברח לך אל מקומך".

וה"א: שחרה לבלק על שבלעם אמר "מברכיך ברוך ואורריך ארור", והרי בקשו "לקוב אויבי קראתיך", ועתה הוא אומר שמי שחושב לקלל את עם ישראל הוא עצמו מקולל, היינו שבלעם אומר לבלק שהוא מקולל, וע"ז כעס בלק.

תורת משה – ללא שום שינוי

התרגום אונקלוס כותב (על פסוק ט"ו): "ינח ישרי בתקוף כאריא וכליתא לית מלכו דתתעזעזעניא בריכך יחון דריכך וליטך יחון ליטך". דהיינו, אין מלכות בעולם שיכולה לזעזע אותנו מאר"י, לא עשיו ולא ישמעאל, ואפי' לא אנשים מזרע ישראל שאינם מאמינים שהקב"ה ברא את העולם, ובחר את עם ישראל, ונתן לנו את אר"י (עין רש"י בראשית א').

בגמרא (מסכת ר"ה דף כ"ב ע"ב) מסופר שהאפיקורסים, המינים, שכרו שני עדים שיעידו עדות שקר על מולד הלבנה של ר"ח סיון, כי לשיטתם חג השבועות תמיד יחול ביום ראשון, "ממחרת השבת". והעדים היו אחד משלהם, והעד השני היה משלנו, והגיעו לבי"ד ומסרו את עדותם, הראשון שהיה משלהם העיד מה שלימדו אותו להעיד שקר ויצא, השני אמר להם

(שהוא משלנו) 'עולה הייתי במעלה אדומים וראיתי שהוא רבוב בין שני סלעים, ראשו דומה לעגל, אזניו דומים לגדי, קרניו וכו', והמשיך להעיד בדברי גוזמא, ואמר לבי"ד מה אינכם מאמינים!! הנה מאתיים זהובים שקבלתי לבא ולהעיד. שאלו הדיינים את העד: כיצד הסכמת להעיד עדות שקר? ענה להם: אני חששתי שמא ימצאו שני עדים שקרנים ממש ותצא טעות ח"ו, ע"כ המצאתי את עצמי. אמרו לו הדיינים: אם כן, למעשה מאתיים זהובים לא מגיעים לך, כי לא ביצעת את שליחותך, ו"אע"פ שלא השלמת תנאי שלך לשוכרך" (לשון רש"י שם, ועיין מטעם מה הפקיעו ביה"ד את הממון), יש כח לבי"ד לקנוס את השולחים ולהפקיע את הכסף מהם ולתת לעדים.

מאז ומעולם, אומות העולם ורשעי ישראל יוצאים כנגד המסורת והקבלה מדורי דורות. אבל אנו עם ישראל קבלנו את התורה ממשה רבנו ועד הדור הזה ואין שום שינויים, לא קונסרבטיבים ולא רפורמים, וזה שאנו אומרים "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו". וזכותנו על אר"י מאת ה' יתברך שמו ויתעלה, "כי יעקב בחר לו יה ישראל נחלתו", היא נחלת עולמים.

חי כבלעם ורצה למות כמשה

בלעם אומר "מי מנה עפר ויעקב ומספר את רבע ישראל, תמות נפשו מות ישרים וטהי אחריתי כמוהו" (פרק כ"ג פסוק י').

ועיין שם באוה"ח הקדוש שהביא כמה פירושים לזה, ואחד מהם שבלעם מכיר את עצמו שהוא מזג רע מאד "רע בתכלית הרע, ונמנע ממנו עשיית יושר, לזה שאל דבר שיוכל להיות שבשעת דכדוכה של נפש יהא ישר. וכיוצא בזה ראיתי רשעים שאמרו לי בפירוש כי אם היו יודעים שיחזרו בתשובה ותכף ימותו, היו עושים. אלא שיודעים שאינם יכולים לעמוד בתשובה זמן ארוך, כי דבר מלך עליהם, מלך זקן וכסיל רחמנא לצלל, ולא שאל הרשע שימות כמיתת הצדיקים שבישראל, כי הוא מן הנמנע שיגיע להשגה כזו", עכ"ל אוה"ח הקדוש.

"מי מנה עפר יעקב"

על הפסוק "מי מנה עפר יעקב" (שם) כותב תרגום יוב"ע: ראה בלעם כשמלין ישראל את בניהם, מניחים את הערלה בעפר, אמר: מי יכול למנות את הזכויות הללו. שאפי' בעפר יש לעם ישראל מצוות.

על הפסוק "ישימך אלקים כאפריים וכמנשה" (בראשית פרק מ"ח פסוק כ'), אומר תרגום יוב"ע: ביומא דמילה מברכין את הילד הנימול ישימך אלוקים כאפריים וכמנשה. וכלשונו: "ביומא דמהלותא למימר ישימך ה' כאפריים וכמנשה וכמנחן שבטיא" וכו'.

כשעלה אוה"ח הקדוש לירושלים, חיפש מקום מתאים ללמוד תורה לעם, ויצא מקום שהריח בו שהוא מקום חשוב, כי זה היה מקום שבעל החרדים (ר"א אזכרי זצ"ל) גר בו ושם לימד תורה, ושכר את המקום מגוי רשע שהחזיק במקום. וכשראה הגוי שקבע אוה"ח מקום זה ללמוד תורה ובאים רבים ללמוד, החליט לבקש תוספת שכר על המקום, ובא לפני אוה"ח ותבע תוספת. ענה לו אוה"ח: הרי ידוע, ששוכרים כאן בירושלים דירה לשנה מראש חודש הערבי עד סוף השנה (מרמזן עד רמזן) וע"כ אמר אוה"ח הקדוש לגוי, שלמתי לך מראש, עד סוף השנה.

אך הגוי נשאר עומד ומבקש תוספת. אמר לו אוה"ח הקדוש לך מכאן כי אנו צריכים ללמוד תורה עם התלמידים, והגוי סירב לצאת. אמר לו אוה"ח הקדוש: א"כ תשאר עומד. וכך הוא נשאר תקוע ועומד במקום, עד שצעק ובאו ערבים להוויז אותו ולא יכלו. הלכו וקראו לשיך הגדול, וגם הוא לא יכל להוויזו ממקומו. נגש לאוה"ח הקדוש וביקש ממנו שישחרר את הגוי. אמר לו אוה"ח לשיך הגדול: המקום הזה לא שלך, ואפ"כ הוא אוה"ח הסכים לשוכרו ולשלם כסף למרות שהמקום שייך לבעל ספר חרדים, כי לא רצה לריב עם הגוי המחזיק, ועתה הוא לא יוויז אותו ממקומו עד שילכו לטאבו (משרד רישום קרקעות) וירשמו את הדירה ע"ש אוה"ח הקדוש. ועד היום ב"ה הדירה והמקום שבו למד אוה"ח נמצא בעיר העתיקה ברשות ישראל.

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

בלק - תשס"ב - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

לדבר אסור, דאין אדם יכול לאסור דבר של חבירו שלא מדעתו (עיי' לבא"ח ש"י ויגש אות י').

המג"א (ס"ק ד') כותב: "מיטה שיש עליה מעות משמע אפילו לא היו עליה מעות בין השמשות - אסור לטלטלה, ומשכחת לה שנטל עכו"ם או תינוק המעות בשבת לדעת ישראל, אעפ"כ נקרא מוקצה בבין השמשות. ועיי' בסי"י ש"ח סעי' כ"ז אם מותר לנער המעות (דהיינו, לנער את הסדין והמעות יפלו), וכן אם שכח את המעות האם מותר לנער כלאחר יד".

והגמרא אומרת שיש הבדל אם שכח - שאז החלק התחתון אינו מוקצה, לבין אם שם - שהחלק התחתון הינו מוקצה, ולא יכול ליגוע בו.

פתיחת בקבוקים בשבת

כתוב: אין ממלאין זמורה שהוכשרה בטפח. פקק החלון, רבי אליעזר אומר: בזמן שהוא קשור ותלוי פוקקין בו, ואם לאו אין פוקקין בו. וחכמים אומרים: בין כך ובין כך פוקקין בו.

בזמנם הפקק של הבקבוקים היה בתוך הבקבוק, או מלמעלה כמו בבקבוקי בירה. אבל כיום ישנם פקקים עם הברגה, ועל כן יש האוסרים לפתוח בקבוקי משקה בשבת מכיון שבפתיחתם עושה כלל, ואם זה פקק פלסטיק מתחילה היה כלל, אבל אם עשוי ממתכת כלל לא היה כלל. וטעמים: כי מקור הפקק הוא חתיכת מתכת שטוחה שעל ידי מכבש המכונה נעשה לפקק. אך אין הדבר כן, אלא הפקק הוא כמכסה ממש, אלא שהמכונה מחברת אותו בלחץ עם הטבעת שתחתיו.

וע"כ יש מקומות שכותבים שאין לפתוח פקק כזה בשבת. ויש שלא חוששין לזה, וכן נהגו.

פירוק גביעים של לבן בשבת

כתוב ברמב"ם (פ"ד מהלכות יו"ט הלכה ח'): "שני כלים שהן מחוברים בתחילת עשייתן כגון שתי כדות או שני כוסות, אין פותחין אותן לשניים מפני שהוא כמתקן כליו".

ועל כן, מערב שבת יש לפרק את גביעי הלבן וכדו', ואם לא פירק מע"ש, לא יפרקם בשבת, כי מתחילת עשייתם הם מחוברים, ואע"פ שעומדים לפירוק, כל עוד שלא פירקו אותם מע"ש אין לפרקם בשבת.

כלים חד פעמיים

הגמרא (שבת דף קכ"ד ע"ב וקכ"ה ע"א, ובשו"ע ס"י ש"ח סעי' ז') ולחוננים (עליו) דנה אודות גלימה או חולצה שזרקו לפח הזבל, וביום שבת חולצתו לתכלתה, ורוצה לשוב ולקחת את החולצה שזרק כיון שהיא יותר נקיה, האם יכול?

הדין הוא: מכיון שהסיח דעתו וזרקו כבר בע"ש, הוי כמוקצה ואסור לקחתו.

הנ"מ היא: כוס או שאר כלים חד פעמיים שזרקם לאשפה, ורוצה לשוב לקחתם כי חסר לו כלים. הדין הוא: אם רגיל להשתמש בכלים אלו רק פעם אחת - אינו יוכל לחזור ולקחתם לאחר שזרקם בערב שבת.

אבל אם רגיל לעשות בהם כמה שימושים - יכול לקחתם.

וה"ה, בבקבוק פלסטיק שזרקו לפח, ורוצה לקחתו בכדי למלאות בו מים וכדו'.

אם ביום שבת זרקו - מותר לקחתו, כיון שבבין השמשות היה ראוי.

אבל אם מע"ש זרקו - הפכו למוקצה, לכלי שאינו רוצה להשתמש בו והוי היסח הדעת - ואסור לקחתו.

מוקצה לחצי שבת

כסא המונח בחצר, והתיישבו עליו תרגולים וכדו' בשבת - הרי הכסא מוקצה ואסור בשימוש. אבל לאחר שירדו ממנו - הכסא אינו מוקצה ומותר בשימוש. אבל אם התרגולות בבין השמשות בע"ש עלו וישבו על הכסא - הכסא מוקצה.

ואומרים התוס' שיכול להעיפם (עיי' תוס' שבת דף מ"ג ע"א).

כתוב: שבלעם רואה את ההרים - המסמלים את אבות העולם, ואת הגבעות - שהם האמהות, ומבין עד כמה שורש עם ישראל מיוסד וחזק. לעם ישראל יש זכות אבות ואמהות שלא תמה. ובעיקר כתוב, שה' אומר לאברהם "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה", ושרה אמנו כבר אמרה שאין לישמעאל שום זכות באר"י.

ואומר בלעם "כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו" (שם פרק כ"ג פסוק ט'). ועיי' רש"י (שם) שהכוונה זכות האבות והאמהות.

"זכר ליציאת מצרים"

כתוב בגמרא (פסחים ק"ז ע"ב): שביים שבת אומרים בקידוש "זכר ליציאת מצרים".

וקשה, כי הרי השבת היא "זכר למעשה בראשית", כיון ששבת היא זכר לבריאת העולם, אבל מה הקשר בין שבת ליציאת מצרים? אומרים המפרשים: בעבור זה הוצאתיך ממצרים בכדי שתשמור מה שצויתך, ובין כל המצוות גם את מצוות שבת. ועיי' רש"י (פרשת ואתחנן דברים ה' פסוק ט"ו) "על מנת כן פדאך שתהא לו עבד ותשמור מצוותיו".

וכתבו התוס' (שם): עם ישראל עבדו במצרים עבודת פרך - והמילה "פרך" בא"ת ב"ש יוצא אותיות: ולג - שהוא בגימ' ט"ל מלאכות האסורות בשבת. "אמר להם במצרים עבדתם ט"ל מלאכות, וכשנגאלו ממצרים הזהירים על השבת לשבות מאותם ט"ל מלאכות".

מוצרים שהם מוקצה

כל דבר שאינו ראוי לאכילה אפילו על יד הדחק שצריך בישול - דינו מוקצה בשבת (למשל, תפוז לא מבושלים).

ועל כן החכם עינו בראשו, יזהר לסדר את המצרכים במקרר, במקפיא, בארונות המטבח או בסל פירות, באופן שלא יבא לטלטל מוקצה בשבת. כגון: שלא יניח קמח על גבי סוכר, או תפוחי אדמה על תפוחי עץ וכדו'. שהרי אם ירצה לקחת תפוח עץ בשבת, אסור לו לטלטל את התפוח אדמה שדינם מוקצה, כיון שאינם ראויים למאכל בהמה, כי אדם חס על ממונו ולא יתן תפוזי הארזיים למאכל אדם לבהמה. וכן יזהר שלא יניח במקפיא עוף או דג קפוא על פיתות.

ואין לומר שניתן לטלטל כלאחר יד, היינו שימשוך את הראוי לאכילה, והמוקצה יפול מעצמו, שהרי לא תמיד מותר לעשות זאת, כדלהלן.

מוקצה המונח על גבי המיטה

הגמרא אומרת (שבת מ"ד ע"ב): "איתמר אמר רבי יהודה אמר רב: מיטה שייחדה למעות - אסור לטלטלה, הניח עליה מעות - אסור לטלטלה, לא הניח עליה מעות - מותר לטלטלה. לא ייחדה למעות ויש עליה מעות - אסור לטלטלה, אין עליה מעות - מותר לטלטל והוא שלא היו עליה בבין השמשות".

וכן פסק בשו"ע (ס"י ש"י סעי' ז'): "מיטה שיש עליה מעות או אפילו הניח עליה עתה או היו עליה בבין השמשות - אסור לטלטלה, כי מיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכלוי יומא" (וה"ה כל דבר היתר שמונח עליו איסור).

והגמרא אומרת (שבת קמ"ב ע"ב): "האבן שעל פי החבית מטה על צידה והיא נופלת וכו' מעות שעל הכר מנער את הכר והן נופלות". אמר רב הונא אמר רב: לא שנו אלא בשוכח, אבל במניח נעשה בסיס לדבר אסור.

ועל כן, אם הניח מוקצה על המיטה בבין השמשות - אסור לטלטלו בשבת, אפי' כלאחר יד. אבל אם שכח את המוקצה על גבי המיטה - יכול כלאחר יד להרים את המזרון או הסדין ולהפיל את המעות לארץ.

וכותב הבא"ח: "שכח מע"ש מעות על הכר או על מחצלת או על כסא, וצריך הוא לזה הכר ביום שבת לשכב עליו, הרי זה מנער הכר והמעות נופלות שם".

וכל זה בנוסח מעות או שאר מוקצה על כר שלו, אבל אם נתן המוקצה על כר של חבירו שלא מדעת חבירו, כגון: אורח - אינו נאסר הכר להיות בסיס

קול צופיך

מנחם הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

בלק - תשס"ב - מאת מנחם הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

ישנם נשים שנוהגות לקחת עמם כל מקום שהולכות תיק, גם ביום שבת, ויש להזהר שלא ינחשו שם דברי מוקצה כגון אודם וכדו', ומדובר במקום שיש עירוב.

אשה בחודש התשיעי צריכה להכין מערב שבת תיק ובו כל המסמכים והציוד הדרוש לה, אם תצטרך לילך ללדת בשבת. ועדיף שתוסיף לתיק עוגה או ממתקים. ועוד עדיף שתכתוב מע"ש על כמה פתקים שמה ושם אביה ואמה, ומספר הזהות שלה ושל בעלה, ותמסרם בכניסה לבית החולים בכדי שהם לא ירשמו בשבת אלא יכניסו את הפתק במקום שצריך.

דין וחשבון

מסופר על שני אנשים שהלכו לאסוף כסף לצדקה, האחד במדרכה מינית, והשני בשמאלית, חזר אחד מהם למדרכה של חברו וגבה כסף. בשמים מחשבים את כל הדרך שעשה ונותנים לו שכר.

וכותב בעל הבא"ח: כאשר אדם מקיים מצוה כגון שהולך לבית הכנסת, גם העפר עד התהום, נכנס למשקל של המצוות, וכן להיפך בעשיית עבירה, ח"ו.

אכילה ושתייה קודם התפילה בשבת

אשה שרגילה להתפלל שחרית בכל יום, ובשבת היא רוצה לשתות כוס תה או קפה קודם התפילה – מותר, כיון שרגילה להתפלל, הרעב והצמא בכלל חולים הם, ולפני התפילה לא חלה על אדם חובת קידוש.

אבל אשה שאינה רגילה להתפלל שחרית – אסור לה, וצריכה לעשות קידוש ולאכול עוגה כשיעור, ורק אח"כ לשתות קפה או שאר משקין או אוכלין, מכיון שחלה עליה חובת קידוש.

והטוב ביותר לכל אדם שלא יאכל ולא ישתה כלל לפני התפילה. אבל אם מרגיש שאם לא ישתה לא יחוש בטוב ולא יוכל להתפלל כראוי – יכול לשתות, שהרעב והצמא בכלל חולים הם.

ואם אדם מכיר בעצמו שצריך לשתות את הקפה קודם התפילה עם סוכר או עם חלב ראשי.

ואוי לאדם ששותה כוס קפה לפני התפילה, ובא ומתפלל בלי כוונה, שהרי בשביל מה התירו לו לשתות, אם לא בשביל שיתפלל בכוונה.

דין יולדת וחולה בשבת

אשה בחודש התשיעי להריונה שגרה בירושלים ורצה ללדת בבי"ח בתל אביב:

יש מי שאומר: צריכה ללכת ולגור בקרבת בית החולים שבו רצונה ללדת.

ויש מי שאומר: יכולה לנסוע בשבת לבי"ח שבו היא רוצה ללדת, אע"פ שהוא בעיר אחרת.

ויש מי שאומר: יולדת שרוצה ללדת רק אצל רופא מחו"ל – יכולה לטוס בשבת, ואין נוהגין כן.

אבל הרמב"ם אומר: אסור, מכיון שהולכים לפי רופא מובהק באותו מקום ולא בעיר אחרת.

ולמעשה, באותה מדינה, רצוי שהיולדת תהא קרובה למקום שרוצה ללדת. ואם היתה בשבת רחוקה ממקום שחפצה – מותר לה לנסוע לשם.

היו אחדים שמתפללים שנשותיהם לא ילדו בשבת, כדי לא לחלל את השבת וכן שלא יעשו ברית מילה בשבת. אבל יש לדעת שכל דבר בא בעיתו ובזמנו.

אומר אבי"ע: אמר ענן ימחה שמו כענן, שאמר שאסור לאשה ללדת בשבת. והוא מקלעל כיצד ניתן למנוע מאשה ללדת בשבת (עין אבי"ע שמות פרק ל"ד פסוק כ"א).

ישנו הבדל בין יולדת לשאר חולים:

יולדת אע"פ שאינה מסוכנת – כל דבר שרוצה נותנים לה, ומחללים עליה את השבת.

אבל חולה רגיל – אין משגיחין במה שרוצה, אלא מה שהכרח לחלל עליו את השבת.

מוקצה בבין השמשות – אסור בשבת

סמרטוט. אם נשפך בשבת מים על הריצפה לא יקח מגבת לנגבם שמא יסחט, אבל יכול ליקח סמרטוט ולהניח על גבי המים, ואח"כ להחזיק את הסמרטוט בקצה היבש ולהחזירו למקומו. אבל אם הסמרטוט היה רטוב בע"ש בבין השמשות – א"א לקחתו ביום שבת ולנגב עמו את המים, כי מיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכלו יומא.

חולצה שהתלכלכה. חולצה שנתלכלכה ביום שישי, וכבסה ותלה אותה על קולב, ובכוונתו ללבושה למחרת בשבת, מכיון שבבין השמשות עדיין היתה רטובה – דינה כמוקצה ואסור ללבושה בשבת (עין למש"ב סי' ש"ח ס"ק ס"ג וס"ק קע"א).

וי"א: אם בבין השמשות כבר היתה יבשה – מותר ללבושה בשבת.

משל למה הדבר דומה לאדם ששם שעועית בתוך החמין – בבין השמשות השעועית אינה ראויה עדיין לאכילה, א"כ כיצד בשבת יכול לאוכלה? אלא מכיון שבעת הדלקת האש האדם יודע שעד מחר היא תתבשל, על כן איננו מסיח את דעתו ולכן מותרת באכילה, וה"ה בחולצה (עין מסכת ביצה דף כ"ז).

"לדר". משמש שרוצה לייבשו בשמש בכדי לעשותו "לדר". יש מי שאומר: אם בבין השמשות הוא עדיין רך ואינו ראוי לאכילה הוא מוקצה ואסור לאוכלו.

ויש מי שאומר: מכיון שדעתו עליו, מותר.

והגמרא אומרת: גרוגרות וקציעות בבין השמשות אדם מתייבש מהם. ואם הניחם על הגג – וביום שבת רואה שנתייבשו, למרות שאינו יודע בודאות מתי נתייבשו, אלא רק משער בדעתו שזה כבר מיום שישי, אעפ"כ מותר לו לאוכלם (עין סוף מסכת ביצה דף מ' ע"ב).

זהירות בקליפות של קטניות

קליפות של קטניות כגון אגוזים, גרעינים וכדו' או קליפות ביצים שלא ראיות אפילו למאכל בהמה – אסור לטלטלם. וכיון שהם מוקצה אסור לטלטל אף את המפה שעליהם הם מונחים ולהפילם.

והטוב ביותר, שישים בצלחת המיועדת לפסולת בעודה ריקה, פרי הראוי לאכילה, ואז יניח בה את הפסולת, ולפני שזורק הכל לאשפה יטול את הפרי בידו (ברירת אוכל מתוך הפסולת שמותרת בשבת), ואת השאר יזרוק.

בזמנם, קליפת גרעיני האבטיח היתה דקה, והיו אוכלים אותם עם קליפתם, אבל כיום שהקליפה קשה, לא נוהגים לאכלם עם קליפתם.

ועל כן, אם הניח את הקליפות על השולחן הינם מוקצה. אבל יכול להניח על השולחן פרי או כל מאכל הראוי למאכל בהמה, ולנער את המפה שיפלו הקליפות לרצפה, ויטאטא אותם (ועין שו"ע סי' ש"י סעי' ו', ובא"ח ש"ש מקץ טז).

מגירה שבה דברי מוקצה

לעיתים מניחים במגירות המטבח דברי מוקצה כגון צבת, פטיש, ביחד עם כלים, מזלגות וסכנים – וזה נקרא מוקצה לדבר ההיתר ודבר האיסור – ומותר בשבת לסתור מגירה זו כלים שצריך להם. אבל מגירה שיש בה רק כלי עבודה וכדו' – היא מוקצה.

בזמנם היו מפצחים אגוזים עם פטיש, אבל כיום שיש מפצח, ועוד דעת המש"ב: שאם יש לאדם מפצח אגוזים וגם פטיש, אסור לו לקחת את הפטיש ולשבור בו את האגוז, ויש שחולקים עליו, וטעמם כי גם באמצע שבוע משתמש בו לפיצוח, וע"כ הוא לא מוקצה, ומותר להשתמש בפטיש לצורך אוכל.

צעצועים בשבת

כיום ישנם צעצועים שיש בהם גם מוקצה – ובשבת אסור לשחק עמם. ועל כן יסביר אדם לבנו את ענין המוקצה.

יש מי שאומר: אסור להרים תינוק שיש בידו צעצוע עם מוקצה, אלא"כ הוא בוכה (ועין שו"ע סי' ש"ט סעי' א', ובא"ח מקץ ש"ש אות ט').

נשיאת תיק בשבת

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

בלק - תשס"ב - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

חולה ביום כיפור: שאומר אני רוצה לאכול לחם, והרופא אומר עוגה מספיק - החולה צודק.

אבל אם חולה אומר אני רוצה לשתות מים ולהרתיחם עכשיו ביו"כ וזו הרפואה, והרופא אומר שיכול לשתות אפילו מים קרים ולקחת את התרופה.

דהינו, באכילה – שומעים לחולה כי לב יודע מרת נפשו, אבל ברפואה או סוג התרופה סומכין רק על הרופא.

ואדם צריך להתפלל שלא יהיה כלל חולה. בתפילה אנו אומרים "רפאנו ה' ונרפאה... רופא חולי עמו ישראל", ולכאורה מדוע לא מתפללים שלא נהיה בכלל חולים? ועוד אנו מתפללים "רופא חולי עמו ישראל", ומאידך אנו אומרים בברכת אשר יצר "רופא כל בשר ומפליא לעשות", דהיינו גם הגויים? עונה הגמרא: אומרים "רפאנו" בשמיני (בברכה שמינית) מפני המילה שניתנה בשמיני, וזה ניתן רק לעם ישראל (עיין מגילה י"ז ע"ב על סדר הברכות).

כל כבודה בת מלך פנימה

הרב 'שדי חמד' מביא משם 'יערות דבש' בענין חתונות, איך אפשר לומר 'שהשמחה במעוני' במקום שרוקדים מעורב. פעם הייתי בחו"ל בבית כנסת וראיתי שהמחיצה לא עשויה כדן וביקשתי מהם שיגביהו אותה, וכמה פעמים בקרתי שם ולא תוקן הדבר, ואמרתי להם שאנחנו בבית הכנסת שלנו באר"י מכבדים את הנשים ושמים אותם למעלה בקומה שניה. ואמרתי להם שאם אין להם כסף אני מוכן לשלם ולהביא להם מאר"י מחיצות, עד שלבסוף תקנו את הדבר. דוד המלך אומר בתהלים "כל כבודה בת מלך פנימה", כבוד האשה שתהא צנועה.

לכבוד שבת קדש

כל דבר שאדם עושה לכבוד שבת, מיום ראשון עד יום שישי, מקיים מצוה של "זכור את יום השבת לקדשו". וכן כשאומר בתפילה בשיר של יום "היום יום ראשון בשבת" מקיים מצוה. וכן הקונה פרי באמצע השבוע ואומר זה לכבוד שבת, מקיים מצוה (עיין בא"ח פרשת כי תשא אות י"ז).

"מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו"

שאל חמר אחד (מנהיג חמורים) את רבי אושעיה רבה: מה פירוש הפסוק "מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו מלכי שבא וסבא אשכר יקריבו" (תהלים פרק ע"ב פסוק י'), למה כאן נאמר ישיבו, ואח"כ יקריבו? ענה לו: דרך המקרא לכפול הענין במילות שונות. ענה אותו חמר ואמר שהפירוש הוא: מלכי איים ותרשיש שהם מזרע עשוי, יחזירו את המנחה ששלח יעקב (מנחה היא שלוחה) עם כל וולדותיהן, ולכן נכתב 'ישיבו' מלשון יחזירו. ועל כן, כששלח יעקב מנחה לעשיו מחמת שפחד ממנו שילם לו עזים ותיישים וכו' שאפשר לפרות מהם.

אר"י של עם ישראל

אר"י של הקב"ה שנתנה לנו ואנו באים בכח התורה כארי וכלביא (ועיין רש"י בתחילת התורה מדוע התורה כתבה את סדר הבריאה, כדי ששום אומה לא תבוא בטענה שאר"י שלה. ה' ברא את העולם וחילק אותו לאומות והשאיר את אר"י לעם ישראל)

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

www.harav.org

